

ЮРИДИЧНІ НАУКИ

УДК 346.3:624(477)

ЗАСТОСУВАННЯ КОНТРАКТІВ FIDIC В УКРАЇНІ: СТАН, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ

Коляда Т.А., Гвоздева Н.О.

Харківський національний університет міського господарства
імені О.М. Бекетова

В статті охарактеризовано стан впровадження контрактів FIDIC в Україні. Виявлено проблеми, що впливають на впровадження контрактів і як наслідок, на розвиток будівельної галузі та на економіку держави в цілому. Досліджено класифікацію контрактів у залежності від обсягу зобов'язань. З'ясовано переваги та гарантії укладення єдиного контракту. Сформульовано пропозиції щодо перспектив застосування контрактів FIDIC в будівельній галузі України.

Ключові слова: контракти FIDIC, інженер-консультант, децентралізація Укравтодору, будівництво, реконструкція та ремонт автомобільних доріг.

Постановка проблеми. З метою ефективного інвестування інфраструктурних проектів та створення конкурентного середовища в будівництві, існує потреба впровадження міжнародних стандартів. Фахівці наголошують, що саме імплементація контрактів FIDIC, що полягають у запровадженні незалежного контролю якості робіт та пошук взаєморозуміння з інвесторами, які готові вкладати кошти в розвиток українських інфраструктурних проектів, може стати пріоритетним напрямком реформації даної галузі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням застосування контрактів FIDIC вже приділялась увага у публікаціях як зарубіжних так і вітчизняних фахівців. Так, завдяки доробку таких вчених як Кіндзерський Ю.В., Шахбазян К.С., Свтюкова К.С., та ін. [1–3] були досліджені питання інвестиційно-будівельного комплексу, організації проведення торгів на розміщення замовлень в будівництві. Велику роботу в галузі вдосконалення проведення торгів і контрактів провела й Міжнародна федерація інженерів-консультантів.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. В багатьох передових країнах світу, в тому числі країнах Євросоюзу, взаємовідносини між замовником і виконавцем робіт ґрунтуються на умовах контрактів FIDIC.

Так, з моменту здобуття Україною незалежності і до 2005 року у сфері будівництва було розроблено і затверджено ціле коло основних документів будівництва. Це державні будівельні норми, стандарти, нормативно-правові акти якими було закріплено основні принципи будівництва. Однак, цього недостатньо і проблем залишається чимало: відсутність чіткого і довгострокового планування будівництва інфраструктури, завишені витрати бюджетних коштів, відхилення від графіків будівництва об'єктів. Все це негативно впливає на розвиток будівельної сфери і на економіку держави в цілому. Отже, дане питання потребує детального вивчення і додатково-го осмислення окремих його аспектів.

Мета статті. Метою статті є дослідження стану впровадження контрактів FIDIC в Україні та аналіз проблем, що перешкоджають їх вико-

ристанню, а також сформулювання пропозицій щодо перспектив застосування вищезгаданих контрактів в будівельній галузі України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Як наголошують аналітики, сьогодні в Україні відбуваються тільки перші спроби впровадження контрактів FIDIC в Україні. Повною мірою використовувати контракти перешкоджають три основні проблеми – недосконалість законодавства, відсутність перекладів проформ (це відсутність перекладів стандартів FIDIC на українську мову і не розуміння з боку підрядників данні положень) і непрофесійне їх сприйняття підрядниками.

Контракти FIDIC використовуються в будівельних проектах, особливо в тих, де задіяні міжнародні компанії. В залежності від обсягу зобов'язань підрядника розрізняють кілька різновидів єдиного контракту з умовними найменуваннями "під ключ", "під неповний ключ", "продукція в руки". При укладенні контракту "під ключ" підрядник повинен забезпечити позитивний результат випробувань об'єкта після завершення його будівництва. При укладенні контракту "продукція в руки" підрядник зобов'язаний крім завершення будівництва об'єкта передати замовнику технологічні документацію [2].

Перевагою контрактів FIDIC є укладення єдиного контракту – забезпечення єдиної відповідальності за кінцевий результат і виконання зобов'язань за контрактом. Серед недоліків зазвичай називають більш високу вартість, більш низьке використання національного науково-виробничого потенціалу. Крім того, підрядник не зацікавлений в пропозиції інноваційних технологій при будівництві об'єкта, технічних нововведень і удосконалень, істотно здорожують будівництво [4].

Оскільки правила FIDIC відомі у всьому світі і вони абсолютно прозорі, то для України істотно розширюються можливості залучення коштів міжнародних фінансових організацій для фінансування будівництва інфраструктурних об'єктів і глобальних днопоглиблювальних компаній, які б не ризикнули працювати в Україні без зрозумілих і прозорих стандартів складання контрактів. Відпрацьований

роками чіткий механізм дає гарантію, що гроші підуть на справу, а стандарти якості будуть дотримані.

Це ж приваблює і відомих міжнародних операторів інфраструктури, підрядників та будівельні компанії. Вже зараз зростаючий інтерес іноземних компаній до окремих проектів дорожнього будівництва в Україні пов'язують з тим, що ці контракти реалізуються на умовах FIDIC. Про це ж свідчить і те, що вперше на тендери по днопоглибленню в морпорту "Південний", в яких враховано умови FIDIC, було подано 5 компаній-лідерів ринку світового рівня.

Ще одним прогресивним кроком у напрямку впровадження контрактів FIDIC, стало підписання 21 березня 2017 року підписання Меморандуму про співпрацю між Адміністрацією морських портів України, Міністерством інфраструктури України та Асоціацією інженерів-консультантів України для підвищення днопоглиблювальної та інженерної документації відповідно до вимог Міжнародної федерації інженерів-консультантів (FIDIC). Фахівці стверджують, що робота Адміністрації морських портів України за стандартами FIDIC, зокрема, з використанням положень Блакитної книги (Blue book, форма контракту для днопоглиблювальних і меліоративних робіт) і Червоної книги (Red book, форма контракту для будівельних та інженерних робіт) зробить більш простими і прозорими тендерні закупівлі Адміністрації морських портів України, а також створить чіткі правила роботи в Україні для міжнародних днопоглиблювальних та інженерних компаній.

Одним із актуальних напрямів в Україні сьогодні є будівництво, реконструкція та капітальний ремонт автомобільних доріг. У випадку фінансування таких робіт міжнародними фінансовими організаціями, такими як Світовий Банк, ЄБРР, ЄІБ, обов'язковою умовою є використання контрактів FIDIC. Головною умовою таких контрактів є залучення незалежних інженерів-консультантів для здійснення суворого контролю як за якістю так і за термінами виконання дорожньо-будівельних робіт.

За таким контрактами проведено реабілітацію ділянок автомобільних доріг М-03 Київ – Харків – Довжанський, М-06 Київ – Чоп; М – 07 Київ-Ковель – Ягодин. Зазначені ділянки автомобільних доріг мають високу якість та відповідають світовим стандартам.

В той же час, під час будівництва, реконструкції та ремонтів автомобільних доріг за кошти

державного бюджету контроль якості здійснюється структурними підрозділами Укравтодору.

Необхідно зазначити, що переважна більшість дорожніх робіт, пов'язаних з виконанням поточних дрібних ремонтів та експлуатаційного утримання автомобільних доріг, що фінансуються з державного бюджету, здійснюється дочірніми підприємствами ПАТ «ДАК «Автомобільні дороги України». Засновником та власником 100% акцій зазначеної державної акціонерної компанії є держава в особі Укравтодору.

Таким чином, на цей час в сфері дорожнього господарства фактично створена система, яка поєднує в одній особі замовника і підрядника, що негативно позначається на якості виконання дорожніх робіт.

Але, найближчим часом, а саме на початку 2018 року очікується децентралізація Укравтодору, з 1 січня 2018 року набув чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо реформування системи управління дорогами загального користування» [5].

Також, сьогодні Міністерством інфраструктури ведеться робота з розробки нормативно-правових актів, які повністю дозволять імплементувати в національне законодавство принципи контрактів FIDIC.

Крім того, з метою імплементування основних положень контрактів FIDIC та запровадження незалежного контролю якості дорожніх робіт, в першу чергу під час будівництва та ремонтів автомобільних доріг прийнята Постанова Кабінету Міністрів України № 1065 від 28 грудня 2016 року «Про затвердження вимог щодо проведення контролю якості робіт з нового будівництва, реконструкції та капітального ремонту автомобільних доріг загального користування» [6].

Висновки і перспективи. Підсумовуючи, значимо, що в Україні на законодавчому рівні запроваджена європейська модель контролю якості дорожніх робіт яка передбачає кваліфікований, неупереджений і суворий контроль якості дорожніх робіт незалежним інженером-консультантом.

Застосування форм контрактів FIDIC в значній мірі зменшить бюрократичний тиск в сфері будівництва, дозволить ефективно управляти проектом за рахунок скорочення процедур розроблення проектною документації та внесення змін до неї, забезпечить ефективне використання коштів, стимулюватиме підрядні організації виконувати роботи у встановлені терміни.

Список літератури:

1. Кіндзерський Ю.В. Державна політика структурно-технологічної модернізації промисловості: дисертація на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук. – К., 2015.
2. Шахбазян К.С. Особливості трансферу технологій через укладання договорів на будівництво промислових об'єктів «під ключ» // Інноваційна політика та законодавство в Європейському Союзі та Україні: формування, досвід, напрямки наближення : матеріали XXIV Київського міжнародного симпозіуму з наукознавства та науково-технологічного прогнозування. – К., Фенікс, 2011. – С. 109–111.
3. Евтюкова К.С. Повышение эффективности выбора подрядчика на производство строительных и ремонтных работ: автореферат на соискание ученой степени кандидата экономических наук. – Санкт-Петербург, 2012.
4. Сальникова Л.В. Договоры в строительстве с комментариями – М.: Изд-во «Ось-89», 2006. – 368 с.
5. Про внесення змін до деяких законів України щодо реформування системи управління дорогами загального користування: закон України від 11.11.2016 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3rada.gov.ua/laws/show/1764-19>
6. Про затвердження вимог щодо проведення контролю якості робіт з нового будівництва, реконструкції та капітального ремонту автомобільних доріг загального користування : Постанова Кабінету Міністрів України № 1065 від 28 грудня 2016 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3rada.gov.ua/laws/show/1065-2016-%D0%BF>.

Коляда Т.А., Гвоздева Н.А.

Харьковский национальный университет городского хозяйства
имени А.Н. Бекетова

ПРИМЕНЕНИЕ КОНТРАКТОВ FIDIC В УКРАИНЕ: СОСТОЯНИЕ, ПРОБЛЕМЫ, ПЕРСПЕКТИВЫ

Аннотация

В статье характеризуется состояние внедрения контрактов FIDIC в Украине. Выявлены проблемы, влияющие на внедрение контрактов и как следствие на развитие строительной отрасли и на экономику государства в целом. Исследована классификация контрактов в зависимости от объема обязательств. Выявлены преимущества и гарантии заключения единого контракта. Сформулированы предложения относительно перспектив применения контрактов FIDIC в строительной отрасли Украины.

Ключевые слова: контракты FIDIC, инженер-консультант, децентрализация Укравтодора, строительство, реконструкция и ремонт автомобильных дорог.

Koliada T.A., Hvozdeva N.A

O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv

APPLICATION OF FIDIC CONTRACTS IN UKRAINE: STATE, ISSUES, PROSPECTS

Summary

The article describes the state of FIDIC contracts implementation in Ukraine. The paper reveals the problems affecting the application of contracts and, as a consequence, the development of the construction industry and the state economy as a whole. The classification of contracts has been analyzed depending on the volume of liabilities. The advantages and guarantees of concluding a single contract have been revealed. Proposals on the prospects for applying FIDIC contracts in the construction industry of Ukraine have been formulated.

Keywords: FIDIC contracts, consulting engineer, decentralization of Ukravtodor, construction, reconstruction and repair of highways.